

The logo for 'uzor' features the letters 'u', 'z', and 'r' in a lowercase, sans-serif font. The letter 'o' is replaced by a solid green circle. Above the logo, there is a thin horizontal line that is black on the left and green on the right. In the top left corner, there is a faint, stylized illustration of green leaves.

uzor

Udruženje za odgovorni i održivi razvoj

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

2025

A thin, solid green vertical line that runs from the middle of the page down to the bottom left corner.A thick, solid green diagonal line that runs from the bottom right corner towards the top right, separating a dark grey area from the rest of the page.

SADRŽAJ

01	UVODNA RIJEČ	2
	Uvodna riječ izvršnog direktora	3
02	O ORGANIZACIJI	4
	Kratak istorijat organizacije	5
	Misija, vizija i ciljevi	6
	Ključni programi i oblasti rada	6 - 7
03	PREGLED REALIZOVANIH PROJEKATA I AKTIVNOSTI	8
	Projekti	9 - 30
04	ZAVRŠNA RIJEČ	31
	Završna riječ	32

01

UVODNA RIJEČ

UVODNA RIJEČ
IZVRŠNOG DIREKTORA

DANKO JOKANOVIĆ
Izvršni direktor

Poštovani partneri, saradnici i prijatelji,

Godina za nama – 2025 – bila je godina intenzivnog rada, novih partnerstava i hrabrih iskoraka za Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR. U vremenu brzih društvenih, ekonomskih i ekoloških promjena, ostali smo dosljedni svojoj misiji: da doprinosimo izgradnji održivog, solidarnog i pravednog društva u kojem se odluke donose odgovorno, a razvoj mjeri kvalitetom života ljudi i očuvanjem resursa za generacije koje dolaze.

Tokom 2025. godine nastavili smo da razvijamo i sprovodimo međunarodne, regionalne i lokalne projekte usmjerene na reformu javne uprave, unapređenje javnih politika, jačanje nezavisnih i odgovornih medija, održivi razvoj, cirkularnu ekonomiju i upcycling, rodnu ravnopravnost, aktivno građanstvo i osnaživanje mladih. Posebnu pažnju posvetili smo inicijativama koje evropske vrijednosti pretvaraju u konkretne promjene u zajednici – dostupnije institucije, otvoreniji dijalog i politike koje polaze od stvarnih potreba građana.

Saradnja sa partnerima iz Crne Gore, regiona i Evropske unije omogućila nam je da razmjenjujemo znanje, povezujemo različita iskustva i gradimo rješenja koja imaju dugoročan uticaj. Kroz multidisciplinarni pristup i angažman naše mreže eksperata, dodatno smo osnažili saradnju civilnog društva, institucija, medija, akademske zajednice i privatnog sektora, stvarajući prostor za transparentnije, inkluzivnije i odgovornije donošenje odluka.

U središtu našeg djelovanja bili su ljudi i njihove ideje. Zato smo kroz edukacije, javne događaje, kampanje, istraživanja i participativne modele rada podsticali kritičko mišljenje, medijsku pismenost, omladinski aktivizam, zelene prakse i kreativnost. Posebno smo ponosni na energiju mladih, volontera, saradnika i članova naše mreže, koji su pokazali da promjena počinje onda kada znanje preraste u inicijativu, a inicijativa u zajedničko djelovanje.

Godina 2025. potvrdila je da održivi razvoj nije samo programska oblast, već način razmišljanja i djelovanja. Svaki projekat, partnerstvo i susret bili su prilika da povežemo lokalne potrebe sa savremenim evropskim praksama, da otvorimo teme koje zahtijevaju više pažnje i da doprinesemo društvu koje ne ostavlja nikoga po strani. Upravo u toj povezanosti odgovornosti, inovacija i solidarnosti prepoznavamo snagu UZOR-a i pravac našeg budućeg rada.

Ova publikacija donosi pregled najvažnijih aktivnosti, rezultata i uticaja koje je UZOR ostvario tokom 2025. godine. Ona nije samo zapis o urađenom, već i svjedočanstvo o ljudima, idejama i partnerstvima koja su pokretala promjene. Istovremeno, ona je poziv da nastavimo zajedno – odlučnije, kreativnije i sa još više međusobnog povjerenja – da otvaramo nove prostore saradnje i stvaramo rješenja koja će trajati.

Hvala svim partnerima, donatorima, saradnicima, volonterima i prijateljima koji su vjerovali u naš rad i zajedno sa nama pretvarali vrijednosti u konkretna djela. Nastavljamo sa jasnom vizijom: razvoj koji poštuje ljude, čuva resurse i odgovorno gradi budućnost. **Jer održiva budućnost nije nešto što čekamo – ona je rezultat onoga što zajedno činimo danas.**

02

O ORGANIZACIJI

KRATAK ISTORIJSKI ORGANIZACIJE

MISIJA, VIZIJA I CILJEVI

KLJUČNI PROGRAMI I OBLASTI RADA

KRATAK ISTORIJAT ORGANIZACIJE

Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR

UZOR je nezavisna, nevladina i neprofitna organizacija, osnovana od straneiskusnih profesionalaca iz različitih oblasti obrazovanja i poslovanja, sa zajedničkom vizijom da svojim znanjem, iskustvom i angažmanom doprinese održivom razvoju zajednica.

Djelujemo na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, pružajući stručnu, edukativnu, savjetodavnu, organizacionu i komunikacionu podršku inicijativama koje vode ka razvoju pravednog, inkluzivnog i održivog društva.

NAŠA MISIJA

Kreiramo i realizujemo inovativne pristupe održivom razvoju, povezujući zajednice, stručnjake i institucije kroz konkretne aktivnosti koje donose vidljive promjene u svakodnevnom životu građana i građanki, sa dugoročnim uticajem na buduće generacije.

Naše ključne oblasti djelovanja

Istraživanje i oblikovanje javnih politika

- Aktivno učestvujemo u procesima reforme javnih politika, posebno u oblastima održivog razvoja, zaštite životne sredine i klimatskih promjena, medija, obrazovanja i lokalnog razvoja.
- Sarađujemo sa donosiocima odluka na razvoju dokumenata javne politike, zakonskih inicijativa i strateških planova koji su zasnovani na principima održivog razvoja.
- Zagovaramo sistemski rješenja kroz evidentne preporuke i dijalog sa institucijama.

Edukacija i osnaživanje zajednica

- Sprovodimo radionice, obuke i treninge za različite ciljne grupe – od lokalnih samouprava i NVO sektora do mladih i marginalizovanih grupa.
- Radimo na jačanju kapaciteta lokalnih zajednica za aktivno učešće u razvojnim procesima i donošenju odluka.

Zelene inicijative i inovacije

- Promovišemo upotrebu čistih tehnologija, zelene ekonomije, cirkularnog pristupa resursima i društveno odgovornog preduzetništva.
- Sarađujemo sa kompanijama koje ulažu u inovacije i održive poslovne modele.

Izgradnja mreža i partnerstava

- Koordiniramo četiri ključne mreže:

Mreža eksperata

Biznis mreža

Mreža civilnog društva

Mreža volontera

Mreže omogućavaju razmjenu znanja, zajedničke projekte, umrežavanje i multidisciplinarni pristup problemima.

Javno informisanje i zagovaranje

- Sprovodimo informativne kampanje, objavljujemo vodiče i publikacije, organizujemo javne rasprave i forume.
- Podstičemo aktivno građanstvo i jačamo participaciju građana, posebno mladih u procesima odlučivanja.

Naš fokus obuhvata:

- Održivi razvoj i zaštitu životne sredine
- Reforme javnih politika i strateško planiranje
- Održivi turizam i ruralni razvoj
- Medijske slobode i zaštitu novinarstva
- Očuvanje kulturne baštine i savremene kreativne prakse
- Održivu arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje
- Rodnu ravnopravnost i društvenu inkluziju
- Jačanje lokalnih zajednica i participativno upravljanje
- Podsticanje aktivnog uključivanja mladih u proces odlučivanja

ZAŠTO SARADIVATI SA UZOR-om

Dokazana stručnost u oblastima reforme javnih politika i održivog razvoja

Multidisciplinarni tim sa snažnim lokalnim i međunarodnim vezama

Pristup zasnovan na partnerstvima i participaciji

Transparentno i odgovorno upravljanje projektima

Fokus na konkretne rezultate i dugoročne promjene

UZOR je vaš pouzdan partner u izgradnji održivih zajednica, modernih politika i sistema koji odgovaraju na izazove današnjice – i rade u korist generacija koje dolaze.

03

PREGLED REALIZOVANIH PROJEKATA I AKTIVNOSTI

PROJEKTI

Izborna reforma u fokusu: **Vrijeme je!**

Projekat „Izborna reforma u fokusu: Vrijeme je!“ realizovan je sa ciljem pružanja doprinosa procesu evropskih integracija Crne Gore kroz podsticanje demokratskih reformi, dobrog upravljanja i sveobuhvatne izborne reforme u skladu sa preporukama OEBS/ODIHR-a.

Aktivnosti projekta bile su usmjerene na unapređenje zakonodavnog i institucionalnog okvira, jačanje kapaciteta izbornih komisija, organizacija civilnog društva i medija, kao i podsticanje inkluzivnog dijaloga između političkih partija, poslanika, stručne i akademske zajednice, civilnog društva i međunarodnih organizacija.

Tokom završne faze projekta, **UZOR** je poseban doprinos dao kroz sprovođenje istraživačkih i analitičkih aktivnosti. Izrađen je izvještaj o percepcijama političara i stručnjaka o izbornom procesu i izornoj reformi, zasnovan na onlajn istraživanju u kojem su učestvovala 82 predstavnika relevantnih institucija, organizacija i stručne javnosti. Izvještaj sadrži 13 preporuka za unapređenje izbornog sistema, od kojih je šest tokom 2025. godine usvojeno ili uključeno u reformska rješenja.

UZOR je izradio i analizu usklađenosti Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja sa preporukama OEBS/ODIHR-a. Analizom su prepoznata unapređenja zakonodavnog okvira, ali i oblasti u kojima preporuke i dalje nijesu sprovedene ili su sprovedene samo djelimično.

Finansira
Evropska Unija

PERIOD REALIZACIJE:

3. januar 2024.
3. januar 2026. godine

BUDŽET:

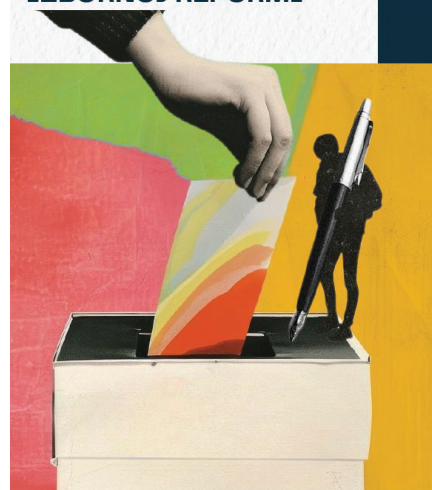
55.934,25 EUR

DONATOR:

Evropska komisija
kroz Tematski
program o ljudskim
pravima i demokratiji

PERCEPCIJA POLITIČARA I EKSPERTATA O IZBORNOM PROCESU I IZBORNOJ REFORMI

uzor

MAJ
2025

Inkubator liderstva na društvenim mrežama za Podunavski region – SMILE Incubator

Projekat SMILE Incubator usmjeren je na osnaživanje mladih iz ruralnih područja Dunavskog regiona kroz razvoj liderskih, digitalnih i komunikacionih vještina. Njegov glavni cilj je razvoj transnacionalnog Inkubatora liderstva na društvenim mrežama, koji će mladima omogućiti da aktivnije učestvuju u javnom životu i doprinesu održivom razvoju svojih zajednica. Tokom pripremnog perioda, koordinatorka projekta ispred UZOR-a učestvovala je na partnerskom sastanku u Ljubljani, na kojem su usaglašeni metodologija rada, odgovornosti partnera i plan implementacije projektnih aktivnosti.

Tokom 2025. godine UZOR je pripremio nacionalni pregled za Crnu Goru o participaciji mladih, liderstvu i digitalnom angažmanu. U okviru istraživanja prikupljeno je 187 odgovora mladih iz Crne Gore, uključujući mlade iz ruralnih zajednica, dok je kvalitativni dio istraživanja obuhvatio pet intervjua sa stručnjacima. Izrađen je i pregled relevantne literature, a UZOR je dostavio podatke, analize i primjere dobre prakse za izradu zajedničkih projektnih dokumenata. Nalazi za Crnu Goru predstavljeni su u decembru 2025. godine na drugom partnerskom sastanku u Sarajevu. Projekat je predstavljen i mladima uzrasta od 18 do 30 godina tokom trodnevnog kampa „Mladi ambasadori interkulturalizma“, koji je organizovao UZOR. Učesnici su upoznati sa mogućnostima korišćenja društvenih mreža na inovativan, kreativan i odgovoran način, sa ciljem podsticanja građanskog učešća i pozitivnih promjena u lokalnim zajednicama.

Interreg
Danube Region

Co-funded by
the European Union

SMILE Incubator

PERIOD REALIZACIJE:

**1. april 2025
30. septembar 2027
godine**

BUDŽET:

78.517,43 EUR

DONATOR:

**Evropska unija u
okviru Interreg
Dunavskog programa**

Digitalna (de)konstrukcija laži

U decembru 2025. godine UZOR je započeo realizaciju projekta „Digitalna (de)konstrukcija laži“, usmjerenog na unapređenje digitalne i medijske pismenosti mladih i jačanje njihove otpornosti na dezinformacije, govor mržnje i druge rizike u onlajn prostoru.

Projekat ima za cilj da mladima pruži znanja i praktične alate za prepoznavanje lažnih vijesti, zaštitu privatnosti i ličnih podataka, odgovorno korišćenje društvenih mreža i aktivno učešće u digitalnom prostoru.

Planirane aktivnosti obuhvataju fokus grupe sa mladima iz tri crnogorske regije, dvodnevni trening „Digitalni štit za mlade“, produkciju edukativnog filma, kampanju „Moje digitalno pravo“, dvije podcast epizode i izradu analize sa preporukama za unapređenje digitalne pismenosti mladih.

Finansira
Evropska Unija

PERIOD REALIZACIJE:

1. decembar 2025.
30. septembar 2026.
godine

BUDŽET:

15.318,16 EUR

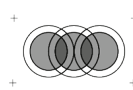
DONATOR:

Evropska unija, kroz
projekat „Zaštita
prava i promocija
digitalnog građanstva:
Crnogorski digitalni
štit“ koji sprovodi

Centar za
građansko
obrazovanje

Centre
for Civic
Education

SHARE
FOUNDATION

Ministarstvo regionalno-investicionog
razvoja i saradnje sa nevladinim
organizacijama

AGENCIJA ZA
AUDIOVIZUELNE
MEDIJSKE USLUGE

Upotpunimo mozaik: O snaživanje kulturnog identiteta manjina

Projekat „Upotpunimo mozaik - O snaživanje kulturnog identiteta manjina“ usmjeren je na zaštitu i promociju kulturno-istorijske baštine manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Projekat afirmiše kulturnu raznolikost kao važan dio zajedničkog identiteta Crne Gore i doprinosi jačanju interkulturalnog dijaloga, društvene kohezije i međusobnog razumijevanja. Tokom 2025. godine izrađeni su akcioni i komunikacioni plan, razvijen vizuelni identitet projekta i uspostavljena posebna sekcija na internet stranici UZOR-a. Realizovane su četiri fokus grupe sa ukupno 20 predstavnika srpske, albanske, bošnjačke i romske zajednice, tokom kojih su prikupljena iskustva, stavovi i preporuke u vezi sa očuvanjem kulturnog identiteta i baštine manjinskih zajednica. Na osnovu fokus grupa i pregleda relevantnog zakonodavnog i strateškog okvira izrađena je analiza stanja sa zaključcima i preporukama za unapređenje javnih politika u oblasti zaštite i razvoja kulturnog identiteta manjina. Analiza je predstavljena putem internet stranice, društvenih mreža i medijskih objava.

PERIOD REALIZACIJE:

1. avgust 2025.
31. maj 2026 godine

BUDŽET:

17.080,00 EUR

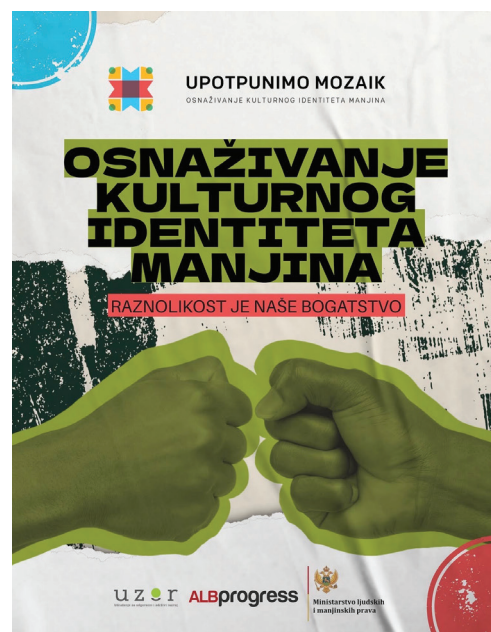

DONATOR:

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava
Crne Gore

UPOTPUNIMO MOZAIK
OSNAŽIVANJE KULTURNOG IDENTITETA MANJINA

Živjeti različitosti – Mladi u interkulturalnom dijalogu

Projekat je usmjeren na osnaživanje mladih da aktivno promovišu interkulturalni dijalog, toleranciju i društvenu koheziju. Kroz edukativne i kreativne sadržaje povezuje mlade iz različitih etničkih, vjerskih i kulturnih zajednica i podstiče njihovu saradnju i zajedničko djelovanje.

Tokom 2025. godine izrađeni su akcioni i komunikacioni plan, razvijen vizuelni identitet projekta i pokrenuta promotivna kampanja. U Plužinama je organizovan edukativni kamp „Mladi ambasadori interkulturalizma“ za 20 mladih iz različitih djelova Crne Gore. Učesnici su kroz radionice i grupni rad unaprijedili znanja o interkulturalizmu, stereotipima i društvenoj koheziji, a zatim pripremili preporuke za institucije, obrazovni sistem, medije i civilni sektor. Formirana je i Viber zajednica za nastavak komunikacije, dok su promotivni video-sadržaji i aftermovie dodatno povećali vidljivost projekta. Krajem godine započeta je priprema podcast serijala „Kultura interbića“.

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava

PERIOD REALIZACIJE:

1. avgust 2025.

31. maj 2026 godine

BUDŽET:

17.080,00 EUR

DONATOR:

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava
Crne Gore

ŽIVJETI RAZLIČITOST
MLADI U INTERKULTURALNOM DIJALOGU

Učešće mladih u digitalnoj demokratiji: Od digitalnih vještina do digitalnih prava mladih sa manje mogućnosti na Zapadnom Balkanu (EYDR)

Opis projekta:

Projekat EYDR usmjeren je na unapređenje učešća mladih u digitalnoj demokratiji kroz razvoj digitalnih vještina, digitalne i medijske pismenosti, bolje razumijevanje digitalnih prava i stvaranje mogućnosti za aktivnije uključivanje mladih u demokratske procese i dijalog sa donosiocima odluka.

Posebna pažnja posvećena je mladima sa manje mogućnosti, naročito mladima iz ruralnih, marginalizovanih i nedovoljno zastupljenih zajednica u Crnoj Gori, Albaniji i Srbiji. Projekat primjenjuje pristup koji uspostavlja ravnotežu između zaštite mladih u digitalnom okruženju i njihovog prava da aktivno učestvuju, izražavaju stavove, pristupaju informacijama i utiču na politike koje se odnose na digitalnu demokratiju.

Projekat realizuje međunarodni konzorcijum predvođen Centrom za nauku i inovacije za razvoj – SCiDEV iz Albanije. Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR učestvuje kao partnerska organizacija iz Crne Gore, zajedno sa organizacijama i institucijama iz Srbije, Albanije i Španije. Konzorcijum čini ukupno osam organizacija, dok je UZOR-u za realizaciju projektnih obaveza opredijeljen iznos od **38.306,00 EUR**. Ukupna vrijednost projekta iznosi **300.000,00 EUR**.

Funded by
the European Union

PERIOD REALIZACIJE:

1. novembar 2023.
1. novembar 2025.
godine

UKUPNA VRIJEDNOST PROJEKTA: 300.000,00 EUR

**BUDŽET OPREDIJELJEN
ZA UZOR: 38.306,00 EUR**

DONATOR:

Evropska unija kroz
program Erasmus+

NOSILAC PROJEKTA:

Centar za nauku i
inovacije za razvoj –
SCiDEV, Albanija

ULOGA UZOR-a:

Partnerska organizacija
za Crnu Goru

Ciljevi projekta

Opšti cilj projekta je da osnaži mlade da ravnopravno, bezbjedno i informisano učestvuju u digitalnoj demokratiji.

Projekat je posebno usmjeren na:

- unapređenje digitalnih vještina i digitalne pismenosti mladih;
- povećanje znanja mladih o privatnosti, zaštiti podataka, slobodi izražavanja, pristupu informacijama i drugim digitalnim pravima;
- jačanje kapaciteta mladih i omladinskih organizacija za učešće u demokratskim i procesima kreiranja politika;
- povezivanje mladih sa organizacijama civilnog društva, javnim institucijama, medijima i donosiocima odluka;
- uspostavljanje održivih mehanizama za dijalog o digitalnim pravima i učešću mladih.

Ključne projektne aktivnosti

Realizacija projekta organizovana je kroz četiri međusobno povezana programska paketa. Prvi segment odnosi se na upravljanje projektom, praćenje rezultata, evaluaciju, komunikaciju i predstavljanje projektnih aktivnosti javnosti.

Drugi segment obuhvata mapiranje položaja i potreba mladih u oblasti digitalne demokratije. Istraživanjem se analiziraju nivo digitalnih vještina i pismenosti mladih, njihovo razumijevanje digitalnih prava, prepreke sa kojima se suočavaju u digitalnom prostoru i mogućnosti za uključivanje u demokratske procese. Rezultati mapiranja predstavljaju osnovu za razvoj edukativnih programa i preporuka za unapređenje javnih politika.

Treći segment projekta predstavlja **Program akceleracije digitalne demokratije za mlade**. Program uključuje zajedničko kreiranje sadržaja sa mladima, obuke, radionice o digitalnoj demokratiji, razvoj praktičnih vještina i međunarodnu mobilnost. Kroz ove aktivnosti mladi stiču znanja potrebna za bezbjedno korišćenje digitalnih tehnologija, prepoznavanje rizika u digitalnom prostoru, zaštitu svojih prava i aktivno građansko učešće.

Četvrti segment usmjeren je na prelazak „od digitalnih vještina do digitalnih prava“, kroz javne kampanje, medijske sadržaje, podcaste, dijalog sa institucijama i izradu preporuka za javne politike. Projektna matrica predviđa organizovanje događaja posvećenih digitalnim vještinama i pravima, pripremu omladinskih dokumenata javnih politika za Albaniju i Crnu Goru i završnu konferenciju sa partnerima i relevantnim zainteresovanim stranama.

Aktivnosti i fokus tokom 2025. godine

Tokom 2025. godine projekat je bio usmjeren na praktično osnaživanje mladih i primjenu nalaza prethodno sprovedenog mapiranja. Fokus je obuhvatio:

- realizaciju Programa akceleracije digitalne demokratije;
- održavanje edukativnih radionica o digitalnim vještinama, pismenosti i pravima;
- razmjenu iskustava i mobilnost mladih;
- uključivanje mladih sa manje mogućnosti u kreiranje inicijativa i preporuka;
- sprovođenje kampanje za podizanje svijesti o digitalnim pravima;
- pripremu podcasta, članaka i drugih medijskih sadržaja;
- organizovanje dijaloga mladih, institucija, civilnog društva i donosilaca odluka;
- izradu preporuka za unapređenje politika u oblasti digitalne demokratije i digitalnih prava mladih.

UZOR je imao značajnu ulogu u realizaciji aktivnosti u Crnoj Gori, uključivanju mladih i lokalnih aktera, organizovanju edukativnih i konsultativnih aktivnosti i koordinaciji dijela programa koji se odnosi na dijalog o javnim politikama i kampanju podizanja svijesti. UZOR je, zajedno sa organizacijom SCiDEV, predviđen kao jedan od ključnih koordinatora završnog programskog paketa posvećenog digitalnim pravima, javnom dijalogu i zagovaranju.

Očekivani rezultati

Projektom je predviđeno:

- bolje razumijevanje položaja i potreba mladih u digitalnom prostoru;
- povećan nivo digitalnih vještina i poznavanja digitalnih prava među mladima;
- osnažena grupa mladih spremnih da učestvuju u digitalnim demokratskim procesima;
- unaprijeđeni kapaciteti omladinskih i drugih organizacija koje rade sa mladima;
- izrađene preporuke za politike digitalne demokratije i digitalnih prava u Crnoj Gori i Albaniji;
- povećana vidljivost tema kao što su privatnost, bezbjednost, zaštita podataka, sloboda izražavanja i ravnopravan pristup digitalnom prostoru;
- uspostavljen snažniji dijalog između mladih, organizacija civilnog društva, institucija, medija i donosilaca odluka.

„(Ne)željene u javnom prostoru“

Opis projekta:

Projekat „(Ne)željene u javnom prostoru“ usmjeren je na unapređenje rodne ravnopravnosti, smanjenje rodnih stereotipa u medijskom i političkom prostoru i stvaranje bezbjednijeg i podsticajnijeg ambijenta za učešće žena u javnom životu.

Projekat polazi od činjenice da su žene, posebno političarke, novinarke, urednice i aktivistkinje, često nedovoljno zastupljene ili stereotipno prikazane u medijima. Njihovo javno djelovanje nerijetko prati izloženost uvredama, prijetnjama, seksualizovanim komentarima, govoru mržnje i drugim oblicima digitalnog nasilja. Takvo okruženje može negativno uticati na profesionalni integritet žena, njihovu ličnu bezbjednost, spremnost da javno iznose stavove i motivaciju mladih žena da se uključe u političke i društvene procese.

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava

PERIOD REALIZACIJE:

10 MJESECI

UKUPNA VRIJEDNOST

PROJEKTA: 15.960,00 EUR

BUDŽET OPREDIJELJEN

ZA UZOR: 13.960,00 EUR

DONATOR:

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava
Crne Gore

NOSILAC PROJEKTA:

Udruženje za odgovorni
i održivi razvoj – UZOR

PARTNERSKA ORGANIZACIJA:

Partnerska organizacija
za Crnu Goru

Fokus projekta je na identifikovanju obrazaca rodne pristrasnosti u medijskom izvještavanju i političkoj komunikaciji, ispitivanju iskustava mladih žena i novinarki, kao i formulisanju preporuka za medije, političke partije, institucije i organizacije civilnog društva. Projekat realizuje Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR, u partnerstvu sa NVU Građanski aktivizam.

Ciljevi projekta

Opšti cilj projekta je doprinos unapređenju rodne ravnopravnosti i smanjenju rodnih stereotipa u medijskom prostoru, uz poboljšanje statusa i radnog ambijenta novinarki u Crnoj Gori.

Projekat je posebno usmjeren na:

- smanjenje rodne pristrasnosti u medijskom izvještavanju;
- identifikovanje načina na koje se žene predstavljaju u političkom diskursu;
- osnaživanje mladih žena za veće učešće u političkom i javnom životu;
- bolje razumijevanje profesionalnih izazova sa kojima se suočavaju novinarka i urednice;
- razvoj preporuka za rodno odgovorno izvještavanje i ravnopravniju političku komunikaciju;
- promociju vidljivog, bezbjednog i ravnopravnog učešća žena u javnom prostoru;
- podizanje svijesti o rodnim stereotipima, diskriminatornim narativima i digitalnom nasilju nad ženama.

Ključne projektne aktivnosti

Projekat započinje formiranjem projektnog tima, izradom operativnog i komunikacionog plana, angažovanjem stručnih lica i uspostavljanjem saradnje sa medijima, političkim partijama, institucijama i organizacijama civilnog društva.

Jedna od centralnih aktivnosti je analiza medijskog sadržaja vodećih internet portala i zvaničnih Instagram profila političkih partija. Analizom će se utvrđivati zastupljenost žena, kontekst u kojem se pojavljuju, njihova aktivna ili pasivna uloga, ton izvještavanja, vizuelno predstavljanje i prisustvo stereotipnih, diskriminatornih ili uvredljivih komentara. Nalazi će biti objedinjeni u izvještaju sa preporukama za uvođenje rodno osjetljivih standarda izvještavanja i ravnopravniji tretman žena u političkoj komunikaciji.

Poseban segment projekta obuhvata organizovanje tri fokus grupe sa mladim ženama uzrasta od 18 do 30 godina iz sjevernog, centralnog i južnog regiona Crne Gore. Kroz participativne diskusije biće ispitani njihovi stavovi, iskustva, političke ambicije i prepreke za uključivanje u javni i politički život. Učesnice će analizirati i konkretne medijske sadržaje kako bi se sagledalo na koji način medijsko predstavljanje žena utiče na njihovo samopouzdanje i spremnost za angažovanje.

Projekat predviđa i intervju sa novinarkama i urednicama, sa ciljem boljeg razumijevanja njihove profesionalne pozicije, mogućnosti za napredovanje, nivoa autonomije u redakcijama i iskustava sa rodnom diskriminacijom, pritiscima i digitalnim nasiljem.

Nalazi analize medijskog sadržaja, fokus grupa i intervju biće objedinjeni u publikaciji koja će sadržati konkretne preporuke za medije, političke partije, institucije i civilni sektor. Publikacija će predstavljati osnovu za dalje zagovaranje rodno odgovornog izvještavanja i većeg učešća žena u procesima odlučivanja.

Za predstavljanje rezultata javnosti biće proizvedene dvije epizode podkasta sa sagovornicama i sagovornicima iz medijskog, političkog i civilnog sektora. Podkasti će obrađivati teme položaja žena u medijima, političke participacije, stereotipa, govora mržnje i bezbjednosti žena u javnom i digitalnom prostoru.

Biće sprovedena i komunikaciona kampanja na društvenim mrežama i u medijima, kroz informativne i edukativne sadržaje, objave, vizuale, saopštenja i PR tekstove. Kampanja će promovisati poruku da žene imaju pravo da budu prisutne, vidljive, ravnopravne i bezbjedne u javnom prostoru.

Na kraju projekta biće sprovedena nezavisna eksterna evaluacija, radi procjene relevantnosti, efikasnosti, ostvarenih rezultata i održivosti projektnih aktivnosti.

Ciljne grupe

Primarnu ciljnu grupu čine:

- mlade žene uzrasta od 18 do 30 godina iz sjevernog, centralnog i južnog regiona Crne Gore;
- studentkinje, aktivistkinje, zaposlene i nezaposlene mlade žene zainteresovane za javno i političko djelovanje;
- novinarkе i urednice zaposlene u crnogorskim medijima;
- žene koje su izložene rodnim stereotipima, diskriminatornom govoru, pritiscima i digitalnom nasilju.

Sekundarne ciljne grupe su političke partije, medijske kuće, institucije, organizacije civilnog društva i šira javnost. Projektom je predviđeno neposredno uključivanje najmanje 30 mladih žena i najmanje pet novinarki i urednica, dok komunikaciona kampanja treba da obuhvati više hiljada građanki i građana.

Očekivani rezultati

Projektom je predviđeno:

- sprovođenje analize medijskog sadržaja i komunikacije političkih partija;
- identifikovanje obrazaca rodne pristrasnosti, stereotipa i diskriminatornog predstavljanja žena;
- analiza najmanje 60 medijskih članaka i najmanje 70 objava političkih partija na Instagramu;
- izrada izvještaja sa najmanje deset preporuka za medije, političke partije i civilni sektor;
- realizacija tri fokus grupe sa mladim ženama iz svih regija Crne Gore;
- prikupljanje kvalitativnih podataka o preprekama i motivatorima za političko angažovanje žena;
- sprovođenje intervjua sa novinarkama i urednicama;
- izrada završne publikacije o položaju žena u medijskom i političkom prostoru;
- produkcija dvije epizode podkasta;
- objavljivanje najmanje 15 sadržaja na društvenim mrežama i najmanje tri saopštenja ili PR teksta;
- ostvarivanje najmanje 7.000 pregleda sadržaja kampanje;
- sprovođenje nezavisne eksterne evaluacije projekta.

Doprinos javnim politikama

Projekat je usklađen sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti 2021–2025, posebno u dijelu koji se odnosi na uklanjanje rodni stereotipa, povećanje političkog učešća žena i unapređenje njihovog položaja u medijima.

Aktivnosti su povezane i sa preporukama CEDAW komiteta, Istanbulskom konvencijom, Pekinškom platformom za akciju i obavezama Crne Gore iz pregovaračkih poglavlja 23 i 19. Poseban doprinos ogleda se u promociji zabrane diskriminacije, slobode izražavanja, jednakih mogućnosti na tržištu rada i odgovornijeg postupanja medija prema ženama u javnom životu.

UZORno za stabilnu i sigurnu budućnost

Opis projekta:

Projekat „UZORno za stabilnu i sigurnu budućnost“ usmjeren je na smanjenje radikalizacije, štetnog stranog uticaja i rizika od društvenih sukoba u Crnoj Gori. Projekat polazi od potrebe da se unaprijedi način na koji institucije, politički akteri, mediji, organizacije civilnog društva i akademska zajednica prepoznaju i adresiraju štetnu javnu retoriku, dezinformacije i narative koji produbljuju podjele i slabe društvenu koheziju.

Poseban fokus stavljen je na javnu retoriku političkih i drugih uticajnih aktera, njeno prenošenje kroz medije i društvene mreže, kao i posljedice koje takva komunikacija može imati na građane, naročito mlade i pripadnike marginalizovanih zajednica. Projekat kombinuje istraživanje, razvoj preporuka za javne politike, informativnu kampanju i međusektorski dijalog kako bi se promovisali odgovorna komunikacija, kritičko mišljenje i konstruktivno rješavanje društvenih pitanja.

Projekat realizuje Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR u okviru programa SMART Balkans, u tematskoj oblasti sigurnosti i stabilnosti.

Ciljevi projekta

Opšti cilj projekta je smanjenje radikalizacije, stranog uticaja i potencijalnih sukoba u Crnoj Gori. Specifični cilj je unapređenje javnih politika u oblasti borbe protiv radikalizacije, štetnog stranog uticaja i prevencije sukoba, kroz podizanje svijesti o posljedicama štetne javne retorike i promovisanje konstruktivnog javnog diskursa.

Norway
 SMART Balkans
 CPCD

PERIOD REALIZACIJE:
 1. februar 2025.
 1. oktobar 2025. godine

TERITORIJA REALIZACIJE:
 cijela Crna Gora

TRAŽENI BUDŽET :
 249.657,26 NOK

DONATOR:
 SMART Balkans – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan

NOSILAC PROJEKTA:
 Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR

TEMATSKA OBLAST:
 Sigurnost i stabilnost

Projekat je posebno usmjeren na:

- identifikovanje obrazaca javne retorike koji podstiču podjele, netrpeljivost i radikalizaciju;
- analizu veza između političke komunikacije, medijskog izvještavanja, dezinformacija i stranog uticaja;
- razvoj konkretnih preporuka za unapređenje javnih politika;
- jačanje kapaciteta političkih aktera, medija i civilnog društva za odgovorniju javnu komunikaciju;
- povećanje otpornosti građana, posebno mladih, na manipulativne i ekstremističke narative;
- podsticanje dijaloga i saradnje između različitih društvenih aktera;
- doprinos jačanju društvene kohezije, demokratije i sigurnosti u Crnoj Gori.

Ključne projektne aktivnosti

Prvi segment projekta obuhvata sprovođenje kvalitativnog istraživanja i analizu studija slučaja štetne javne retorike. Istraživanjem će biti obuhvaćeni politički govori, medijski sadržaji i drugi primjeri javne komunikacije koji mogu podsticati radikalizaciju, društvene podjele, netrpeljivost ili sukobe.

Analiza će identifikovati obrasce u jeziku i komunikaciji, načine širenja problematičnih narativa, reakcije institucija i moguće prisustvo stranog uticaja. Posebno će se sagledavati kako štetna retorika utiče na društvenu koheziju, povjerenje građana i demokratske procese. Rezultati će biti predstavljeni u izvještaju od najmanje 20 strana, uz preporuke u odnosu na pojedinačne studije slučaja.

Na osnovu rezultata istraživanja biće izrađen i objavljen dokument javne politike – policy brief. Dokument će sadržati sažete nalaze i konkretne preporuke za institucije, donosiocje odluka, političke subjekte, medije i organizacije civilnog društva. Preporuke će se odnositi na unapređenje institucionalnih kapaciteta, odgovorniju političku komunikaciju, veću transparentnost, saradnju sa civilnim društvom i jačanje otpornosti zajednica na radikalizaciju i manipulativne uticaje.

Drugi segment projekta odnosi se na podizanje svijesti javnosti. Biće pripremljen desetominutni film o štetnoj retorici u Crnoj Gori, zasnovan na nalazima istraživanja. Film će kroz arhivske i originalne snimke, grafike, animacije i stručna objašnjenja prikazati načine na koje javna retorika može doprinositi podjelama, radikalizaciji i sukobima. Film će biti distribuiran putem društvenih mreža, medija, platformi civilnog društva i obrazovnih ustanova, sa posebnim fokusom na mlade. Projektom je planirano da film ostvari najmanje 10.000 pregleda na platformi YouTube.

U okviru kampanje biće izrađeno i objavljeno deset informativnih vizuala za društvene mreže. Vizuali će sadržati ključne poruke, podatke i primjere koji ukazuju na posljedice štetne retorike i potrebu za odgovornijom komunikacijom. Biće distribuirani putem Facebooka, Instagrama i platforme X, uz cilj da svaki vizual dostigne najmanje 3.000 korisnika.

Treći segment projekta predstavlja organizovanje jednodnevnog Foruma „UZORni dijalog: Riječi imaju moć“ u Podgorici. Forum će okupiti predstavnike političkih partija, medija, organizacija civilnog društva i akademske zajednice radi predstavljanja rezultata istraživanja i zajedničkog razmatranja rješenja.

U okviru Foruma biće predstavljen policy brief, prikazan film, održana panel diskusija i organizovana praktična radionica za političke aktore i novinare. Učesnici će razgovarati o odgovornosti javnih govornika, ulozi medija u prenošenju problematičnih narativa i konkretnim koracima za unapređenje javnog diskursa.

Ciljne grupe

Primarne ciljne grupe projekta su:

- predstavnici političkih subjekata na nacionalnom i lokalnom nivou;
- novinari i drugi medijski radnici koji prate političke i društvene teme;
- organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima, demokratijom i prevencijom sukoba;
- predstavnici akademske zajednice koji istražuju radikalizaciju, bezbjednost, političku komunikaciju i društvene sukobe.

Forumom je planirano uključivanje 30 predstavnika ciljnih grupa, među kojima 14 političkih aktera iz nacionalnog parlamenta, predstavnici najmanje tri politička subjekta sa lokalnog nivoa, najmanje pet organizacija civilnog društva i najmanje tri predstavnika akademske zajednice.

Krajnji korisnici su građani Crne Gore, sa posebnim fokusom na mlade, marginalizovane zajednice i institucije koje se bave sigurnošću, demokratizacijom, ljudskim pravima i prevencijom sukoba.

Očekivani rezultati

Projektom su definisana tri ključna ishoda i pet neposrednih rezultata. Prvi ishod odnosi se na identifikovanje studija slučaja i razvoj politika o štetnoj javnoj retorici.

U okviru njega biće:

- sprovedeno kvalitativno istraživanje i analizirani primjeri retorike koja podstiče podjele i sukobe;
- objavljen izvještaj od najmanje 20 strana;
- izrađen policy brief od najmanje osam strana;
- formulisane najmanje tri preporuke za svaku od ključnih grupa društvenih aktera.

Drugi ishod odnosi se na podizanje svijesti i mobilizaciju zajednice. Predviđeni rezultati su:

- proizveden i distribuiran desetominutni film o štetnoj retorici;
- najmanje 10.000 pregleda filma na platformi YouTube;
- izrađeno i objavljeno deset vizuala za društvene mreže;
- najmanje 3.000 dosegnutih korisnika po pojedinačnom vizualu;
- povećana informisanost građana o radikalizaciji, dezinformacijama, stranom uticaju i posljedicama konfliktnog diskursa.

Treći ishod odnosi se na osnaživanje i povezivanje različitih aktera. Biće:

- organizovan Forum „UZORni dijalog: Riječi imaju moć“;
- okupljeno 30 predstavnika ciljnih grupa;
- unaprijeđena saradnja političkih aktera, medija, civilnog društva i akademske zajednice;
- razvijene praktične preporuke i mogući koraci za odgovorniju javnu komunikaciju;
- povećana vidljivost tema radikalizacije, stranog uticaja i prevencije sukoba u javnosti.

Doprinos javnim politikama i strateškim prioritetima

Projekat doprinosi unapređenju politika u oblasti sigurnosti, stabilnosti, ljudskih prava i demokratizacije. Njegove aktivnosti usklađene su sa evropskim i nacionalnim prioritetima koji se odnose na slobodu izražavanja, suzbijanje dezinformacija, prevenciju radikalizacije, zaštitu demokratskih procesa i izgradnju snažnih institucija.

Projekat podržava proces evropskih integracija Crne Gore, posebno u okviru klastera „Osnove procesa pristupanja“ i pregovaračkog poglavlja 24. Istovremeno doprinosi cilju održivog razvoja Ujedinjenih nacija broj 16 – mir, pravda i snažne institucije.

Kroz uključivanje političkih subjekata, medija, akademske zajednice i civilnog društva, projekat stvara osnovu da preporuke ne ostanu samo istraživački rezultat, već da budu korišćene u budućem kreiranju politika i praksi za prevenciju radikalizacije i sukoba.

Efektivna prevencija i zaštita novinara u Crnoj Gori

Opis projekta:

Projekat „Efektivna prevencija i zaštita novinara u Crnoj Gori“ usmjeren je na unapređenje bezbjednosti novinara i drugih medijskih radnika, smanjenje nekažnjivosti za napade i prijetnje i bolje usklađivanje domaćeg pravnog i institucionalnog okvira sa standardima Evropske unije i Savjeta Evrope.

Projekat polazi od činjenice da napadi na novinare ne predstavljaju samo ugrožavanje pojedinaca koji obavljaju novinarski posao, već i ozbiljno ograničenje prava građana da budu informisani. Nekažnjavanje napada stvara atmosferu straha, podstiče autocenzuru i slabi ulogu medija kao čuvara demokratije. Zbog toga je projektni pristup zasnovan na tri povezana stuba: prevenciji, zaštiti i procesuiranju napada na novinare.

Projekat realizuju Hanns-Seidel-Stiftung kao nosilac, Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR i Društvo profesionalnih novinara Crne Gore kao partnerske organizacije. UZOR ima važnu ulogu u koordinaciji aktivnosti, sprovođenju istraživanja, organizovanju obuka i događaja, komunikaciji sa medijima i institucijama i zagovaranju preporuka za unapređenje javnih politika.

Ciljevi projekta

Opšti cilj projekta je doprinos procesu evropskih integracija Crne Gore kroz borbu protiv nekažnjivosti i unapređenje zaštite novinara. Specifični cilj je obezbjeđivanje pune i efektivne zaštite novinara i drugih medijskih radnika i bolje usklađivanje pravnog okvira sa pravnom tekovinom Evropske unije.

PERIOD REALIZACIJE:

3. januar 2024
3. januar 2026 godine

TERITORIJA REALIZACIJE:

cijela Crna Gora

BUDŽET :

108.484,00 EUR

DONATOR:

Evropska komisija kroz Tematski program o ljudskim pravima i demokratiji

NOSILAC PROJEKTA:

Hanns-Seidel-Stiftung

PARTNERSKE ORGANIZACIJE:

Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR i Društvo profesionalnih novinara Crne Gore

ULOGA UZOR-a:

koordinacija aktivnosti, istraživanja, obuke, komunikacija, zagovaranje i organizacija događaja.

Projekat je posebno usmjeren na:

- unapređenje prevencije napada, prijetnji i drugih oblika pritiska na novinare;
- jačanje institucionalnih i pravnih mehanizama zaštite;
- povećanje znanja novinara o njihovim pravima i dostupnim mehanizmima zaštite;
- pružanje pravne i psihološke podrške novinarima;
- smanjenje nekažnjivosti i efikasnije postupanje institucija;
- unapređenje položaja novinarki i drugih posebno ranjivih grupa u medijima;
- usklađivanje medijskih politika i zakonodavstva sa standardima EU;
- jačanje saradnje medija, institucija, pravnih stručnjaka i civilnog društva.

Ključne projektne aktivnosti

Prvi programski segment usmjeren je na prevenciju kršenja prava novinara i unapređenje javnih politika.

Biće izrađena uporedna analiza institucionalnog i pravnog okvira za bezbjednost novinara u Njemačkoj i Crnoj Gori pod nazivom „Ko i kako štiti branitelje ljudskih prava“. Analiza će predstaviti mehanizme zaštite koji se koriste u jednoj državi članici EU i procijeniti mogućnosti njihove primjene u Crnoj Gori.

Projekat obuhvata i kvalitativno i kvantitativno istraživanje „Druga strana medalje“, koje će ispitati vrste, oblike, izvore i intenzitet pritisaka sa kojima se suočavaju novinari. Istraživanje će se zasnivati na fokus grupama, intervjuima i drugim metodama prikupljanja podataka, a rezultati će biti predstavljeni sa konkretnim preporukama za institucije, medijske kuće, političke partije i novinarsku zajednicu.

Biće pripremljena studija o reakcijama uredništava i vlasnika medija na napade, pritiske i nekažnjivost. Cilj studije je da pokaže kako medijske kuće reaguju kada su njihovi zaposleni izloženi prijetnjama i napadima i koje interne procedure treba unaprijediti.

U saradnji sa njemačkim ekspertima biće izrađen interni dokument za redakcije sa procedurama za zaštitu novinara od fizičkog, digitalnog i drugog uznemiravanja. Dokument će biti distribuiran nacionalnim i lokalnim medijima.

Projekat predviđa i zagovaračke inicijative zasnovane na preporukama Komisije za praćenje istraga napada na novinare, kao i organizovanje dvije godišnje konferencije posvećene slobodi medija, zaštiti novinara i usklađivanju zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU.

Jačanje kapaciteta novinara

Drugi segment projekta odnosi se na povećanje znanja i praktičnih kapaciteta novinara i drugih medijskih radnika.

U saradnji sa njemačkim stručnjacima biće razvijen kurikulum za obuku o bezbjednosti, pravima i zaštiti novinara. Na osnovu kurikuluma biće realizovane dvije dvodnevne obuke za novinare iz nacionalnih i lokalnih medija.

Obuke će obuhvatiti:

- međunarodne i domaće standarde slobode izražavanja;
- prepoznavanje fizičkih i digitalnih prijetnji;
- pravne mehanizme zaštite;
- postupanje u slučaju napada i zastrašivanja;
- posljedice nekažnjivosti;
- zaštitu psihološkog i fizičkog integriteta;
- relevantne standarde EU, Savjeta Evrope i OEBS-a.

Posebna aktivnost biće izrada Vodiča o mehanizmima zaštite novinarki koje izvještavaju o organizovanom kriminalu i korupciji. Vodič će sadržati praktične savjete o fizičkoj

bezbjednosti, onlajn prijetnjama, verbalnom nasilju, seksualnom uznemiravanju i rodno zasnovanim napadima.

Projekat uključuje i praćenje i izvještavanje o kršenjima prava novinara tokom 2024. i 2025. godine, uz poređenje podataka Policije i Državnog tužilaštva. Time će se obezbijediti pouzdaniji podaci o broju slučajeva, postupanju institucija i efikasnosti primjene zakona.

Pravna i psihološka podrška

Treći segment projekta usmjeren je na neposrednu podršku novinarima koji su izloženi napadima, prijetnjama, sudskim postupcima i drugim oblicima pritiska.

Biće nastavljena linija pravne podrške i obezbijeđena pravna pomoć novinarima koji se suočavaju sa tužbama, krivičnim postupcima ili drugim oblicima pravnog zastrašivanja zbog svog rada. Planirano je najmanje 15 slučajeva pravne pomoći ili zastupanja.

Projekat predviđa individualno i grupno psihološko savjetovanje za najmanje 50 novinara. Podrška će biti namijenjena novinarima koji se suočavaju sa stresom, traumom, sagorijevanjem, prijetnjama i drugim posljedicama profesionalnog rada u rizičnom okruženju.

Biće pripremljeno i objavljeno deset tekstova o slučajevima prijetnji, zastrašivanja i napada na novinare, koristeći pristup konstruktivnog i rješenjima usmjerenog novinarstva. Tekstovi će, pored predstavljanja problema, analizirati rješenja, njihovu efikasnost i mogućnost primjene u drugim slučajevima.

Strukturirani dijalog i zagovaranje

Projekat predviđa formiranje Koordinacionog tijela koje će okupiti organizacije civilnog društva, pravne stručnjake, donosiocje odluka, državne institucije i međunarodne organizacije koje se bave pravima i bezbjednošću novinara.

U okviru rada tijela biće održana najmanje četiri diskusiona foruma o:

- nesmetanom radu novinara na terenu;
- fizičkoj bezbjednosti novinara;
- onlajn prijetnjama i digitalnoj zaštiti;
- rodno zasnovanim napadima i položaju novinara iz manjinskih zajednica.

Biće sprovedena zagovaračka kampanja u saradnji sa Državnim tužilaštvom i Komisijom za praćenje istraga napada na novinare, sa ciljem bolje primjene postojećih propisa i usklađivanja zakonodavstva sa standardima EU.

Projekat predviđa i izradu posebne internet stranice Komisije za praćenje istraga napada na novinare, kako bi njen rad, preporuke i rezultati bili vidljiviji i pristupačniji javnosti.

Ciljne grupe

Primarne ciljne grupe projekta su:

- najmanje 80 novinara i urednika iz nacionalnih i lokalnih medija;
- novinarke, novinari iz manjinskih zajednica i drugih ranjivih grupa;
- najmanje 20 predstavnika upravljačkih struktura medijskih kuća;
- najmanje pet medijskih eksperata;
- članovi Komisije za praćenje istraga napada na novinare;
- najmanje 25 predstavnika organizacija civilnog društva, pravnih stručnjaka i donosilaca odluka;
- najmanje 25 poslanika Skupštine Crne Gore;
- najmanje 20 predstavnika policije i pravosuđa.

Krajnji korisnici su crnogorski novinari i mediji, institucije, Skupština i Vlada Crne Gore, kao i građani koji imaju pravo na slobodne, profesionalne i bezbjedne medije.

Očekivani rezultati

Projektom je predviđeno:

- unaprijeđena prevencija napada i pritisaka na novinare;
- izrađene analize, istraživanja i preporuke za javne politike;
- unaprijeđene interne procedure medijskih kuća za zaštitu zaposlenih;
- razvijen kurikulum za obuku novinara;
- najmanje 30 novinara obuhvaćeno ciljanim obukama;
- izrađen Vodič za zaštitu novinarki;
- sproveden monitoring kršenja prava novinara tokom 2024. i 2025. godine;
- pružena pravna pomoć u najmanje 15 slučajeva;
- najmanje 50 novinara obuhvaćeno psihološkom podrškom;
- objavljeno deset tekstova zasnovanih na konstruktivnom novinarstvu;
- uspostavljeno Koordinaciono tijelo i održana najmanje četiri diskusiona foruma;
- sprovedena zagovaračka kampanja;
- izrađena internet stranica Komisije za praćenje istraga napada na novinare;
- unaprijeđena saradnja medija, institucija, pravosuđa, policije i civilnog društva.

Doprinos evropskim integracijama

Projekat doprinosi ispunjavanju obaveza Crne Gore u pregovaračkim poglavljima 23 i 24, posebno u oblastima slobode izražavanja, temeljnih prava, vladavine prava i efikasnog procesuiranja napada na novinare.

Projektne aktivnosti oslanjaju se na standarde Evropske konvencije o ljudskim pravima, preporuke Savjeta Evrope, Akcioni plan EU za ljudska prava i demokratiju, preporuke Evropske komisije o bezbjednosti novinara, Evropski akt o slobodi medija i pravila usmjerena na zaštitu od zloupotrebe sudskih postupaka protiv novinara.

Kroz prenos iskustava iz Njemačke, jačanje kapaciteta domaćih aktera i zagovaranje konkretnih institucionalnih promjena, projekat doprinosi dugoročnom stvaranju sigurnijeg okruženja za slobodno i profesionalno novinarstvo.

CAROUSEL – Kreiranje tržišta za proizvode od recikliranih materijala – Drugi život

Opis projekta

Projekat CAROUSEL usmjeren je na razvoj tržišta za proizvode nastale ponovnom upotrebom i kreativnom preradom otpadnih materijala, kroz uspostavljanje lokalnih ekosistema cirkularne ekonomije i povezivanje lokalnih samouprava, malih i srednjih preduzeća, dizajnera, organizacija civilnog društva i građana.

Projekat odgovara na zajednički izazov zemalja jadransko-jonskog područja, u kojima se gradovi i manja ruralna naselja i dalje u velikoj mjeri oslanjaju na modele intenzivne potrošnje resursa.

Istovremeno, cirkularna ekonomija i dalje je nedovoljno primijenjena u lokalnim politikama, poslovnim modelima i svakodnevnim navikama građana. Mala i srednja preduzeća često nemaju dovoljno finansijskih sredstava, znanja i tržišnih mogućnosti za razvoj proizvoda od ponovo upotrijebljenih materijala, dok građanima nijesu lako dostupne alternativne i održive mogućnosti potrošnje.

CAROUSEL nastoji da promijeni takvo stanje testiranjem naprednog procesa ponovne upotrebe i kreativne prerade materijala – upcycling procesa. Odabrani otpadni materijali biće prikupljeni na lokalnom nivou, zatim transformisani u nove proizvode uz učešće preduzeća, proizvođača i kreativnih dizajnera, a potom predstavljeni i ponuđeni građanima i javnim institucijama putem CAROUSEL Marketplace platforme.

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRION

CAROUSEL

PERIOD REALIZACIJE:
36 mjeseci

**UKUPNA VRIJEDNOST
PROJEKTA:** 1.301.353,40 EUR

**FINANSIJSKA PODRŠKA
EVROPSKE UNIJE:**
1.106.150,38 EUR

**FINANSIJSKA PODRŠKA
EVROPSKE UNIJE ZA
UZOR:** 86.530,00 EUR

PROGRAM:
Interreg IPA ADRION

PRIORITET PROGRAMA:
Podrška zelenijem i
klimatski otpornijem
jadransko-jonskom regionu

SPECIFIČNI CILJ:
Podrška razvoju cirkularne
ekonomije u
jadransko-jonskom regionu

NOSILAC PROJEKTA:
Opština Gerace, Italija

ULOGA UZOR-a:
partnerska organizacija iz
Crne Gore ikoordinator
komunikacionih aktivnosti
projekta

Posebna pažnja posvećena je malim selima, ostrvskim zajednicama i ruralnim opštinama, u kojima će se razvijati lokalni modeli cirkularne ekonomije prilagođeni potrebama zajednice. Projekat treba da podstakne promjene u ponašanju građana, privrednih subjekata i lokalnih javnih vlasti, smanji količinu otpada i doprinese racionalnijem korišćenju resursa.

Projekat realizuje međunarodni konzorcijum predvođen Opštinom Gerace iz Italije. Konzorcijum čini deset projektnih partnera iz Italije, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Grčke, Srbije i Crne Gore, uz učešće pridruženih partnera iz javnog, privrednog i civilnog sektora.

Udruženje za odgovorni i održivi razvoj – UZOR učestvuje kao partnerska organizacija iz Crne Gore. Ukupan prihvatljivi budžet opredijeljen za UZOR iznosi 101.800,00 EUR, od čega finansijska podrška Evropske unije iznosi 86.530,00 EUR.

Ciljevi projekta

Opšti cilj projekta je da doprinese razvoju cirkularne ekonomije u jadransko-jonskom regionu kroz stvaranje održivog tržišta za proizvode nastale ponovnom upotrebom i kreativnom preradom materijala.

Projekat je posebno usmjeren na:

- spostavljanje lokalnih ekosistema cirkularne ekonomije u manjim i ruralnim zajednicama;
- smanjenje količine otpada kroz ponovnu upotrebu materijala i razvoj proizvoda sa novom upotrebom vrijednošću;
- povezivanje lokalnih samouprava, preduzeća, dizajnera, posredničkih organizacija i potrošača;
- unapređenje znanja i kapaciteta lokalnih aktera za primjenu cirkularnih poslovnih modela;
- razvoj tržišnih mogućnosti za mala i srednja preduzeća koja se bave održivom proizvodnjom;
- podsticanje građana da prihvate održivije obrasce potrošnje i cirkularne stilove života;
- podsticanje lokalnih vlasti da primjenjuju principe cirkularne ekonomije i zelene javne nabavke;
- razvoj zajedničkih transnacionalnih politika i rješenja koja se mogu primijeniti i nakon završetka projekta.

Ključne projektne aktivnosti

Realizacija projekta organizovana je kroz više međusobno povezanih programskih segmenata.

Prvi segment odnosi se na upravljanje projektom, finansijsko i administrativno praćenje, koordinaciju međunarodnog partnerstva, praćenje rezultata i obezbjeđivanje kvaliteta projektnih aktivnosti.

Drugi segment usmjeren je na formiranje i jačanje CAROUSEL zajednice. U okviru ovog segmenta biće identifikovani i povezani lokalni javni organi, preduzeća, proizvođači, dizajneri, organizacije civilnog društva, posredničke organizacije i potencijalni kupci proizvoda. Predviđene su edukativne aktivnosti, obuke i ciklični onlajn seminari o principima cirkularne ekonomije, kreativnoj preradi materijala i razvoju održivih poslovnih modela.

Treći segment obuhvata zajedničko definisanje strateškog pristupa projektu. Partneri će razviti zajedničku strategiju kojom će biti utvrđeni vrijednosti, procedure, uloge i odgovornosti različitih aktera u procesu prikupljanja, prerade, promocije i prodaje proizvoda. Na osnovu iskustava stečenih tokom realizacije biće pripremljen i Transnacionalni akcioni plan za razvoj i širenje CAROUSEL modela.

Četvrti segment projekta odnosi se na razvoj i testiranje lokalnih cirkularnih ekosistema. U odabranim pilot-područjima biće prikupljeni odgovarajući otpadni materijali, koji će zatim biti predati odabranim preduzećima, proizvođačima i dizajnerima radi njihove prerade u nove proizvode. Pilot-aktivnosti treba da pokažu kako se otpad iz lokalne zajednice može pretvoriti u resurs, novi proizvod i tržišnu vrijednost.

Peti segment obuhvata razvoj CAROUSEL Marketplacea, koji će funkcionisati i u onlajn i u oflajn formatu. Platforma će povezivati sve faze cirkularnog procesa:

1. obezbjeđivanje i prikupljanje materijala;
2. kreativnu preradu materijala i proizvodnju;
3. predstavljanje i promociju proizvoda;
4. prodaju proizvoda građanima, privrednim subjektima i javnim institucijama.

Za svaki proizvod platforma treba da omogući prikaz porijekla materijala i sljedivosti procesa prerade, čime će korisnici imati uvid u način na koji je otpadni materijal dobio novu namjenu i vrijednost.

Šesti segment odnosi se na komunikaciju, podizanje svijesti i promociju cirkularnih stilova života. Predviđena je realizacija kampanje koja će obuhvatiti edukativne materijale, video-sadržaje, praktične vodiče, lokalne informativne događaje, medijska gostovanja i druge aktivnosti namijenjene građanima, institucijama i privrednom sektoru.

Aktivnosti i fokus tokom 2025. godine

Tokom 2025. godine projektne aktivnosti usmjerene su na uspostavljanje temelja za razvoj CAROUSEL zajednice, lokalnih cirkularnih ekosistema i zajedničkog tržišta proizvoda nastalih kreativnom preradom materijala.

Fokus aktivnosti obuhvata:

- mapiranje i uključivanje lokalnih zainteresovanih strana;
- povezivanje lokalnih samouprava, privrede, dizajnera, organizacija civilnog društva i građana;
- organizovanje konsultacija, radionica i edukativnih aktivnosti o cirkularnoj ekonomiji i upcyclingu;
- identifikovanje materijala pogodnih za ponovnu upotrebu i kreativnu preradu;
- identifikovanje preduzeća, proizvođača i dizajnera koji mogu učestvovati u razvoju novih proizvoda;
- doprinos izradi zajedničke strategije i procedura za funkcionisanje CAROUSEL modela;
- pripremu pilot-aktivnosti u odabranim lokalnim zajednicama;
- razvoj koncepta onlajn i oflajn CAROUSEL Marketplacea;
- promociju održive potrošnje, ponovne upotrebe materijala i cirkularnih stilova života;
- komunikaciju projektnih ciljeva i rezultata prema građanima, medijima, privredi i javnim institucijama.

UZOR ima značajnu ulogu u komunikaciji i promociji projekta, uključivanju relevantnih aktera iz Crne Gore i povezivanju civilnog, javnog i privrednog sektora. Organizacija doprinosi razvoju CAROUSEL zajednice, pripremi i sprovođenju edukativnih i promotivnih aktivnosti, podizanju svijesti građana i predstavljanju rezultata projekta.

UZOR je, takođe, zadužen za koordinaciju komunikacionih aktivnosti na nivou projektnog partnerstva. Ova uloga obuhvata doprinos razvoju komunikacionog pristupa, vidljivosti projekta, pripremi informativnih i promotivnih sadržaja, saradnji sa medijima i promociji CAROUSEL Marketplacea i principa cirkularne ekonomije.

Očekivani rezultati

Projektom je predviđeno:

- formiranje transnacionalne CAROUSEL zajednice koja povezuje najmanje 20 organizacija iz različitih zemalja;
- unapređenje saradnje između lokalnih samouprava, preduzeća, dizajnera, organizacija civilnog društva i građana;
- razvijena zajednička strategija za unapređenje procesa ponovne upotrebe i kreativne prerade materijala;
- izrađen Transnacionalni akcioni plan za primjenu i širenje CAROUSEL modela;
- uspostavljeni i testirani lokalni cirkularni ekosistemi u pilot-područjima;
- razvijena ponuda proizvoda nastalih ponovnom upotrebom i preradom lokalnih otpadnih materijala;
- uspostavljen CAROUSEL Marketplace koji funkcioniše u onlajn i oflajn formatu;
- omogućeno praćenje porijekla materijala i procesa nastanka proizvoda;
- povećani kapaciteti lokalnih aktera za primjenu cirkularnih poslovnih modela;
- povećana svijest građana o održivoj potrošnji, smanjenju otpada i cirkularnim stilovima života;
- veća dostupnost proizvoda od ponovo upotrijebljenih materijala građanima i javnim institucijama;
- unaprijeđene mogućnosti za primjenu principa zelene javne nabavke;
- stvoreni uslovi za nastavak saradnje i primjenu razvijenih rješenja nakon završetka projekta.

04

ZAVRŠNA RIJEČ

ZAVRŠNA RIJEČ

Ovaj izvještaj predstavlja više od pregleda aktivnosti, rezultata i ostvarenog uticaja UZOR-a tokom 2025. godine. On svjedoči o zajedničkom radu, istrajnosti i uvjerenju da se odgovoran i održiv razvoj gradi kroz saradnju, otvoren dijalog i aktivno učešće zajednice.

Svaka realizovana inicijativa, uspostavljeno partnerstvo i ostvareni rezultat dodatno su nas podsjetili da trajne promjene nastaju onda kada znanje, iskustvo i zajedničke vrijednosti pretvorimo u konkretno djelovanje. Postignuto u prethodnoj godini zato za nas nije samo razlog za zadovoljstvo, već i podsticaj da nastavimo da otvaramo nove mogućnosti, povezujemo ljude i doprinosimo rješenjima koja donose dugoročnu vrijednost društvu.

Posebnu zahvalnost upućujemo svim partnerima, donatorima, saradnicima, članovima zajednice i prijateljima UZOR-a koji su prepoznali našu misiju i svojim povjerenjem, podrškom i angažovanjem doprinijeli ostvarenim rezultatima.

U naredni period ulazimo sa još većom odgovornošću, energijom i spremnošću za nove izazove. Nastavljamo da slijedimo viziju u koju vjerujemo – viziju razvoja koji poštuje ljude, odgovorno upravlja resursima i čuva mogućnosti za generacije koje dolaze.